

Sundbyberg 2 juni 2023

Diarienummer: S2023/00990

Vår referens: Ola Linder

Mottagare: Socialdepartementet

Endast per epost till
s.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till
s.sof@regeringskansliet.se

Remissvar: Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 52 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på jämlika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Allmänna synpunkter på utredningen

Vi är mycket positiva att utredningen inkluderat representanter från Funktionsrätt Sverige som experter i utredningen. Det har möjliggjort kontinuerliga synpunkter och diskussioner om olika förslag under utredningens gång i linje med artikel 4.3 i

Funktionsrättskonventionen om aktiv involvering av funktionsrättsorganisationer i implementering av rättigheter.

Förslagen i utredningen är underbyggda med goda resonemang och kan bidra till en bättre situation för personer med funktionsnedsättning i behov av personlig assistans. **Därför tillstyrker vi utredningens förslag.** Däremot anser vi att det hade behövts längre gående konsekvensanalyser utifrån de åtaganden som följer av bland annat artiklarna 4 och 19 i funktionsrättskonventionen.

Dessutom behöver mer behöver göras för att säkerställa en långsiktigt hållbar personlig assistans som säkerställer individens självbestämmande i ännu högre grad. Det gäller främst nivån på schablonersättningen per timme inom assistansersättningen och hur behovsbedömningarna för rätt till personlig assistans ska gå till i framtiden. Som det ser ut idag är schablonen alldeles för låg för att fungera väl. Vi hänvisar till kampanjen [Rimliga villkor](#) för vidare resonemang kring detta. Gällande behovsbedömningarna behövs en översyn av hur Försäkringskassan arbetar när de bedömer och tillämpar rätten till personlig assistans.

Vidare ställer vi oss bakom det som anförs i det särskilda yttrandet till utredningen om att det behövs en årlig utvärdering av utfallet inom den personliga assistansen efter att ett samlat statligt huvudmannaskap genomförts. Utvärderingen behövs för att kunna noggrant följa utvecklingen för att kunna sätta in åtgärder ifall det visar sig att utvecklingen går åt fel håll, exempelvis att personer med funktionsnedsättning i behov av personlig assistans för att kunna leva ett självbestämt liv i samhällsgemenskapen och åtnjuta sina mänskliga rättigheter minskar eller att antalet utfärdade timmar per capita minskar. Se vidare yttrandet på i SOU 2023:9 s. 383:

”I stället för att utvecklingen går framåt enligt funktionsrättskonventionens krav vet vi att utvecklingen har gått åt fel håll under de senaste åren. En reform med statligt huvudmannaskap måste, för att leva upp till konventionens krav, uppnå det progressiva förverkligandet av rättigheten enligt artikel 4.2. Som ett steg i detta behöver statistik användas enligt funktionsrättskonventionens artikel 31. Eftersom utredningen föreslår att den lägre gränsen regleras på samma grundläggande sätt som i dag med skillnaden att staten genom Försäkringskassan blir huvudman bör det

göras en årlig utvärdering för att spåra hur utfallet av kvalifikationen och praxis utvecklas. Visar utvärderingarna att färre assistanstimmar eller graden av beviljade ansökningar per capita minskar bör åtgärder för att stärka rätten till personlig assistans vidtas omgående för att säkerställa hållbarheten i reformen. Exakt hur en sådan utvärdering bör se ut skulle behöva utredas ytterligare, men syftet är att granska hållbarhet, långsiktighet och progression i linje med funktionsrättskonventionens krav.”

Synpunkter på vissa förslag

Angående 5.3.1 och 5.3.2 om den lägre gränsen för kvalificering till den personliga assistansen

Utredningen konstaterar att tre modeller för en längre gräns som kvalifikation in i den personliga assistansen kan bli aktuella. Samtidigt lämnas ett huvudförslag. Trots de bedömningar som gjorts är det för oss som remissinstans svårt att ta ställning till vilket förslag som är bäst. Det har inte gjorts en tydlig konsekvensanalys utifrån Sveriges internationella åtaganden enligt Funktionsrättskonventionen och det uppstår ett dilemma i valen mellan förslagen. Å ena sidan instämmer vi att huvudförslaget med den öppna regleringen och att rättspraxis får avgöra den undre gränsen i praktiken kan leda till ett utfall som passar väl in med principen om progressivt genomförande av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, en kategori som den personliga assistansen tillhör. Alternativet att reglera en lägre gräns med tre timmar grundläggande behov i veckan och sammantaget 20 timmars behov av personlig assistans i veckan skulle direkt medföra att vissa som kan falla inom dagens reglering faller utanför efter reformen. Det skulle inte stämma överens med principen om progressivt genomförande av personlig assistans. Å andra sidan skulle det alternativet skydda en grupp som annars riskerar att halka ur den personliga assistansen med hänsyn tagen till den mer strikta rättspraxis som redovisats i utredningen.

En potentiell fördel ur konventionsperspektivet finns i det förslag om minst tre timmar grundläggande behov och 20 timmar assistansbehov kan leda till att fler får tillgång till personlig assistans. Det skulle med större sannolikhet, enligt hur vi tolkar utredningens bedömning, kunna leda till en progression som tillåter fler att få tillgång till personlig assistans. Oavsett vilken modell som väljs kan

det vara läge att tillsätta en ny utredning som ser över själva rätten till personlig assistans utifrån funktionsrättskonventionens krav.

För att säkra reformens och rättigheternas kontinuitet och hållbarhet kan det behövas årliga utvärderingar och uppföljningar som det står i det särskilda yttrandet till utredningen (SOU 2023:9 s. 383).

Med vänlig hälsning

Nicklas Mårtensson
Ordförande Funktionsrätt Sverige